

ამაღლებელი ხალხისა თვით ამაღლება ცათამდე

სტრუქტურა

სრულიად საქართველოს გერამ კოსტავას საზოგადოება

№ 4. 26 მაისი. 1990 წელი.

გაზის მარტის თვეში მოხვერ.

სიყვარული არს აღსრულება სპულის

გაძლიერდო, მცირებოს ისტრიუმენტი, უძლიერი მოაზროვნე, პე-
რიკო, უსილოფედ და სისხლით მოვალე განლაღა. მის დას-
ალიანუმებიდან მთლიან მისა ჭავჭავადის მიზნ მის დასაცულებელად
სიტყვაც იძირებელა — „ნეტევ იმსა... ვინც არამატ თუ
ენით ჰუფინით დურუსისის ჩვენ, არამედ მარტო თავისის სახეობის
ერთნაირობით“; — გვირაბ რაგდონ გამრიელ განსკონის ნაკლება-
და ცნობილი ფართო საზოგადოებრისათვის, მოგაწყვით ზოგადით ზოგადით

გამოიყენი, ურისკაცობაში გერჩამიერ მაქსიმებს მე ჯეოთე, და-
და იუსტიციის მაზრის სოფელ ბაცხი 1825 წლის 15 ნოემბრის.
ტრიუმფის მიზან უსაფრთხო სასულიერო ანთალია, 1849-58
წლებში მასახურობდა თბილისის სასულიერო სემინარიაში ინსპე-
რორა და რედაქტორის თანამშენებელ ასტაგოლი უზისიას და მა-
რთავებას. 1851 წელს მიენიჭა მაგისტრის ხარისხი. 1856 წელს
დიდი ტრაგედიის გადაწყვი მოუხდა — მოკლე დროში გარდაცვა-
ლი მეუღლე და ხუთი მეუღლე; კურტოხა ამის გამო გადადგენ მოზა-
დე. 1858 წელს დაინიშნა დადგით-გარეგის არქიტექტორითად, მემდევ
ასის ეპისკოპოსად, 1860 წლიდან სიცოცლის ბოლომდე კი იმ-
ოთის ეპისკოპოსი იყო.

გაბრიელ გეისკომითხ იყო „ქართველთა შორის წერა-კონცესის მართვულებრივი სახალილოების“ დაზუნდებული და საბატოო ერთი სახალილოთ გახსნა რამდენიმე სასულიერო სკოლა, ას ინიციატივით ქუთათები დაარსდა ქალთ გარეჯიული სასწავლებელი და სასულიერო სემინარია. არს აკტორი 1858 წელს პეტერბურგში გამოკვეულებული ნიკოლოზია „ცდილებული ფსიქოლოგი სასულიერებელი“, რასაც დღემდე არ დაუკისრება მეცნიერებული არებულებები. ეგრძოლა რეზისის რსუსივიკა-ორნაჟულ პოლიტიკას, ითხოვდა ბატონებმობის გაუქმებას; გარდაიკვლა ქუთათებში 1896 ის 26 დეკემბერს, დასაცავთავებულია ცელათის დეისტმოდის ლენინგრადში. გაბრიელ გეისკომითხ დიდებული შეკადაგებული გამოიკვლეა. ამავაკითმ ამბრისა დღესას აუზურებელი (წელს ამაღლება 24 ის აღინიშნა) წარმოითქმულ მის ქრისტენთ ქადაგებას, რომელიც მდგრადი ენემასურება ჩევნებს წინა ნომრებში დაბრეჭილ სტატიებს ისტირანულ სიყვარულსა და სათნოებაზე.

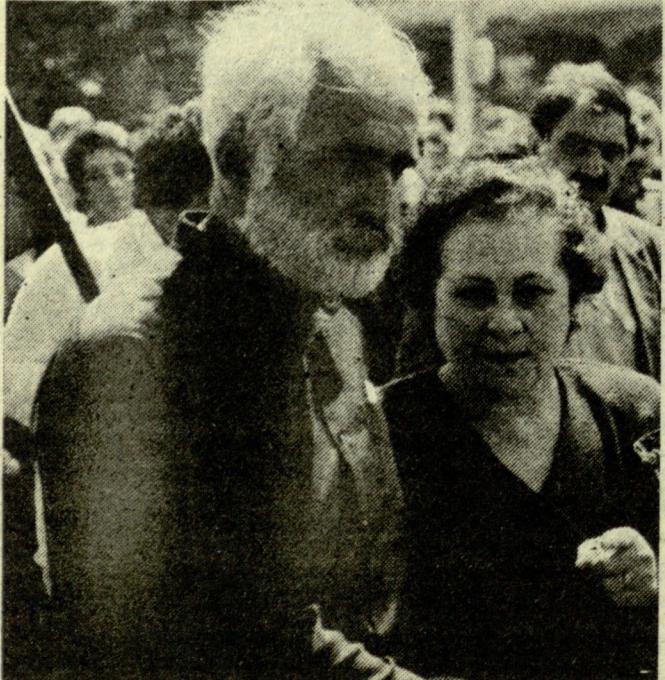
დანებრები იქ გარდაისახონ?

ପ୍ରକାଶିତ ମହାନ୍ତିରାଜୀବିନ୍ଦୁର ଶ୍ରୀମତୀ ପାତ୍ରମହାନ୍ତିରାଜୀବିନ୍ଦୁର ପାତ୍ରମହାନ୍ତିରାଜୀବିନ୍ଦୁର

ნიკერდული ისტერისა საუზმელი მო-
ამზადა, ლენინი აშეკრძალ რობინგი და
ის იმპერიის მემკვიდრეობა მითნაცვდა
თავს, როცა ზაფირი დადგენისას ბრეს-
ტიში, გვრჩმანის მოყვაბირე თურქეთს
სთავარობა მოწერა, იმაგრე რე-
სერთ ჩემ არ ყაუთვნოდა. გაოცებას
იწყებს საქართველოს მენეჯმენტის
მთავრობის სიბრძე, ამის შემდგაცა
რომ ვერ განკვრიტა მისი ვერაგო-
ბის მასშტაბები.

დააბ, საქართველო დაიპურო და
28 მაისის ჰეიმი 25 თებერვლის ძა-
ძებით შეკვალა ბოლუშვილურმა რუ-
სეთმა, მანგა მოწერ იყოარა და იც-
ალათანი წლების სასკოლა. მას მას გა-
ჭარბდებოდნა და საკონკრეტრა-
ციონ ბანაკებით გააცის ჟერეანა. ადა-
მიანური სინდისის ნანგრევები უტ-
ურობისა და დაუსტოდებელი უარატიზ-
მის დაცანი დადაატარა, ამ ჭოთამ-
თურ ნაწლებში შიშახა და სულმად-
ღლობის კუპისისური თესლი უხვად
მოანია. აგრიგა ეკველებიდა და მო-
ხა სასულიერო პირები. უველგან კე-
რად მონაცოლის თვალებიანი, არა-
ესთერტიური გამომტკეცვლების გამო-
სხვლება აიღიარდა და მასზე ალ-
კა ხალხი. უწინუალ, არტომბრენერიან
შერაცხულ ძუძუმწოვარა ბაღლებს
აკვიდანვე მოახვია თავს მისი იღ-
ოლოვია, როთაც იმთავითვე შეუტაც-
ხუ ადგიანში თვისიცეცალი არჩევა-
ნის და მე ცნობიდებინას განითარე-
ბის საკრალური იმპულსი. ასე, რომ

ობართულ ღიდელოგიური
მშერის ახორციელებდა
იობის ეტალონად ქცე-
სეთის მოდერნიზებულმა
თ და თავისი ხევა-
ნალ-სცკალიზაციათან შე-
სყიდნ რაღაც ალლებით
გურმანელ ფაშისტებს
და მომგადა მიტლერთან
ინწილა პლოგონთი, მი-
მობო დაიპური ლიტვა,
არანეთ. და თუმცა აშეა-
სის კვალობაზე სტალინიც
უყაციო ჯარის გამოყ-
იფილი მანიც არ აძა-
ბის დანაწილებაში ღდე-
ბიორი მიტლერისა, 43
ლეკ უკვე გ მასის ზე-
რი რეტრ გერმანიაზე გამარ-
ს, უკრობის გათვისის უფ-
ლოდ რომ მიუჩენეთა. შე-
სუსეთი ერთგვანის უაქცეს ფა-
ლი სიმძაღლით გამიტლე-
სუკუნის სურათი. ჩამდე-
სისსლში ჩახსო მან პო-
ეროგნულ განმათვისის უფ-
ლობობა, ცრემლის ტა-
გრეთხა და ჩეხოსლოვა-
ების ნახვაში საუკუნეა,
გახლებითი გერმანა და
ომა. უკრობის ტრადიცი-
დარშა სხვა კონტინენტე-

ქართველი ხასიათის გვდომის ეთნოგრაფიული

მრავალმხრივი და მრავალგვარია
ქართული მეცნის ვაზტანგ VI-ის ვა-
ჟის, ვახტატი ბატონიშვილის „(1696-
1757) მოღვაწეობა — იგი გეოგრა-
ფი, ისტორიკოსი და კარტოგრაფი
განდღათ. მის ნაშრომთაგან ვყე-
ლაზე უფრო ცნობილია „აღნიშვ-
ნა სამეცნიას საქართველოს“, რომე-
ლიც 1745 წელს მოხველში გადარი-
ლა. ეს ნიგნი მოიცავს საქართვე-
ლოს ისტორიას უძველესი ძრობიდან
XVIII საუკუნის ინვენტრი ნახევ-
რამდე. ავტორი საქართველოს ის-
ტორიულ პირობებს უკავშირებს
მსოფლიო ისტორიას, განსაკუთრე-
ბით გამოჰყოფს საქართველოს პ-
ლიტერატური და ეთნიკური ერთია-
ნობის იდეას. აქვე განხილულია
საქართველოს ბუნებისა და მოსახ-
ლეობის თავისებურებანი, ქართველი
ხასიათი ზოგადად და განსხვავება-
ნი სხვადასხვა კუთხის ქართველთა
ხასიათში.

გვათავაზობთ ზოგად ქართველთა
ვასუშტი ბატონიშვილისულ ახა-
სისახლებას, რაც რამდენიმე დღესაც
ნიშნებული და საყურადღებოა:

ხოლო კაცი ამის ქუყანისან
არიან სარწმუნოებით ქრისტიანუ-
ნი... ანაგვით არიან კაცი და ქა-
ლი შეენიჭონ, პატიოვანნი, შევ-
თუალ-ნარბომოსანნი, თოროვირმი-
ნი, იშვიათ შავგურებან და მოყ-
ვითან, იშვიათ თუალტერულ და გრე-
მანი, და მნიოთურ ანუ თეორ. ქალ-
თა თმა გარდაშეებული და დან-
ცული. ხოლო კაცთა ფურთა ზედა
მოკვეთილი, ნერნეტი, უმეტეს
ქალი, იშვიათ სქელი, მხნენ მუ-
შაკი, ჭირთა მომთმენი, ცხენთა
ზედა და მხედრობათა შინა კაზინი-
ერი, მეკირცხლი, სწრაფი... სა-
ლაშეროთა შინა ახვიანი, საჭრ-
ველთ მოყუარენი, ამაყი, ლანი,

სახელის მექიდებელნი ესრეთ, რამე-
თუ თვისთა სახელთათვის არა რი-
ცებენ ქუკუანასა და მეფესა თვის-
სა, სტუმართა და უცხოთ მოყვარე-
ნი; შხირულნი, უცხოთ თრინი ანუ
სამნი არიან, არარა შეიტყოვან;
უხუნი, არცა თვისსა და არცა სხვა-
სას კრძალავნ; საუნჯეთა არა მე-
სველნი, გონიერნი, მსნრაულ-მიმ-
ხდომნი, მჩემდებელნი, სნაელის მო-
ყუარენი... ურთიერთის მიმყლ-
ნი, სიკეთის დამსნავლელნი და მო-
გებელნი, სირცხვილის მდევარნი,
კეთილ-პიროტხედ აღრე მიმდრევნი,
თავხედინ, დიდების მოყუარენი, თუ-
ალ-მგებნი და მოთავილენი.

ნ. ს. ს. ბრუშებინვს საქართველოსთან
ახალგაზრდობილანვე რალაც-რალაცე-
ბი აკადემიურება, უნივერსიტეტის ეს 1921
წლის თებერვალში, 27 წლის ნიკიტა
ბრუშებინვი იმ წითელარმელთა რი-
ჩვებში იყო, რაგიოთ პილიტმუშავის
თანაბრძობით, რომლებც ციცონია-
ლი მე-1 არმიის სახელმწიფო შე-
მისამართენ საქართველოში და ხოცე-
ვლებით გამართეს კოჭოროთან, კრწა-
ნისთან, ზონისთან, ოქროყავანის და
მერე თბილიში გაგრძელდა საქართ-
ველოს ეროვნული თავისი სულუბისა-
თვის შეძრობით ქართველი ლიგიო-
ნერების ჩეხეთა, ეს ის ღრმო იყო იუ-
რის მისამართი შესახებაც, მრავალ
წლის შემდეგ უკვე ღრმად მონაცემებით
ქართველი პოეტი კოლაუნიდები
იტევის: „თოვლა და თბილის ებუ-
რა თალის, ლუმედა სონი და ლუმედა
ხალხი, დაცხა კოჭორი და ტაბაძ-
ელა, მხოლოდა თოვლა ციცოლდა
ნელა ეფინებოდა გმირების გვამებს

ԵՐԵՎԱՆԻ ՖԱ ԱՃԱԿՈՅՑԵՐ

— განგმირულ მკრტლებს, დალექწილ
მკლავებს და უძრავი იყო თებერვლის
ღმენ. ოვდა და თბილისს ეჭურა
თაონი, დუმდა სიონი და დუმდა ხა-
ლხი».

օ, մը ջարშի մասեղործեց նոյնը
երրոշիցուց. առ զուգու, և առ որովու
ուժամբ անընդամ է նոյնը ամ ետօնու-
սն դապահութեամ, եմանու քուրա եց-
լու ու ըստամբորդից առաջ կա-
րուուու, սկզբու ոչք ու ըստ սահմաց
սանցը նուանու սահմանու ու ու ճա-
պարու աշխատ առ սովու, ըստապ-
դա ճամա ըստա առ մամարդկան. զո-
ւուու և, հոմ սպարտացան զածու-
թեացիցն մասարմա զածում սրբա-
ռաքանուում թուու օր առանու սր-
բան մօռու, հոմլու մոռու մարու ս-
պարու զածուալու ու մատացալու կա-
ստացու սամրկեցն և յարտացալու
արայալուստացու սամացու սութացնու:
”Ծովալուն աղջանաւուու. 25. 11.
2012 թ.” երրոշից յո սրբան զօն
մուսպամա, ոյ մուսնանրեց թիացալու
առանու ու.

ხურუშენვი 1934 წელსაც ყოფილა
საქართველოში, ამგერად ბათუმში
და იქ ჩინს ფაბრიკაც დაუთვალიე-
რნდა.

მებია.
ხრუშჩოვის სახელი საქართველოში
არც ცნობილი და არც პოპულარული

არასოდეს მა ყოფილა. აქ მისი სახე-
ლი ცოტა ვინგებს თუ გაეგო, ისე, რო-
გორც დღესაც ვინგები არ იყოს, ისე
იცის, გინ ასი უკრაინის ცკა მდი-
ვინი, ის მოსკოვის ლექტომის მდივა-
ნი. სტალინის სიკედლის შემდეგ,
როცა ის მოვალინია ჩეკის მუვალ-
ტაგულ ჰკეპანისა მთავრობის მუხუ-
რად, ხალხისა, უნდოდა ეს თუ არა, და-
იმბერვალი მისი სახელიც. 1956 წლის
9 მარტს, როცა თბილისის ქუჩებში
მისი ძალანებით ფერებადი ტყავი
დაუშინეს ქართველ ახალგაზრდობას,
მოსწავლე და სტუდენტ გოგო-ბიჭებს,
როცა მტკარი წილად შეიღება ქა-
რთველების სისტემით და როცა მშო-
ბლებს იმის უფლებაც არ მოსცეს,
ხისტეონ თუ ტყვით განგმირული თა-
ვისი შეითვისება დამაზარა ხოთხის საბაზი

მშერლები, მსაიონდები, რევისორები, მასტრები — აამდნად გულწრეველ იყო ეს მისამები, არავით იცის; ეს კი, ხალხს ვარაუბში ნიარღის ყერილენა. ნიკიტას ტაშს უკრავდნენ გუჩებში, მოედნებზე, კველგან, სადაც კი მივიღდა და ვინც კი მოინახულა. ტაშისმეტელებმა კიდევ ერთხელ დამტკიცს, მომ ერთ ჭრი რდეს მძიმედ იყო ავად კუათხელობითა და მოქეცხლობის პათოლოგით. არა და ტაშს დამკრელები მოსახლეობის დიდი უმარავესობა იყო. ქართველმა ხალხა ხელშემოთან ასეთ გაყრაზე აღტკინებული შეხვედრით ამატებიცა, რომ სწორედც ლირსი ვიყავით მონობის უღლისა და აკი ლირსებითაც ვატარეთ, ხელშეჩვინის ჩამოსკვლის შეძლევა კიდევ 28 წელს. საქართველოში ტაშს უკავდა ხელშეჩვინის, ხელშეჩვინისთვის კი საქართველო სხვა არაფრი-რი იყო, გარდა დასასცენებლად ვარ-გისი ადგილებისა და კარგი ლვინის ქვეყნის, მაგრამ ისიც ბეჭედი მოგზაურისას ქახელებს უთხრა, რაც კატეტი მოგზაურისას ქახელებს უთხრა, რაც გინ-დათ ამხელა ვენაბები, გაკაფეთ და სიმძინდ დათესოთ“.

სწრაფად და ოკენისტულად გამოიცა 25 გვერდისანი წარი, კვალისა სუკეთესო თეთრ ქაღალდზე დაბეჭდილი, მოლაპანად მძღვნილი ქვერდასი ნიკიტა სერგის ძის საქართველოს კუფნისადმი, რომელშიც აღნისხის მისი ცოდნული სტუკა, კვალი ჩემი რეპლიკა, რეარა, რა თქმა უნდა, აშენრა სისულელებისა. იმ წიგნში დაიბეჭდა მცავინაძის, თვით ხურმინვის, ვორონოვის, პილგორინის, მაშევის, რაშვარის, ასამის მისამართის და სხვათ და სხვათ მისამართის სიტყვები, რომლებიც ვითომ საქართველოს ეძღვნებოდა, სინამდვილეში კი უხადიყო გაჯერებული ხურმის კებადიდებითი. ას, როგორ ამამათავა თავისი სიტყვა დღეს საქვეყნიდ ცნობილმა მრავეცნოლმა და შექრთამეობის თავკაცამა, უზებექთის კეცისა პირებულის ძრიდიანი სისტემოდენ: „ჩვენი იმ ბობადიანი შევნეირია, იგი კაცისკორებული ლენინის გვინის ჩაუქრობული შეკით, ჩვენ გამარჯვებით დანართის მიგვიძლვის მშობლოური კოტუნისტული აპარატი, მისი ცენტრული კონტროლი, რომელსაც მეტად რამდენიმეს გამოიჩინათ ლენინები, კომუნიზმის გამარჯვებისათვის მტკიცება და ერთგული მეტროლოგი ნიკიტა სერგიგის ქურმშეჩინობა. 1961 წლის 12 მაისი: საქართველო

1961 წლის 13 მაისის ხურუბოვთან
შემადგროვი გაბერენიერებული თბი-
ლისი ხასხასა სიძრვანეში და ათას-
ურავ გადაეცნოს კუპილებშია ჩა-
ფლული. ამ დღეს გადასრუვად ლამა-
ზი იყო თბილისი, ჩურუბოვთან გაბე-
რენის ლომისაზე ქალთვილები არასო-
დეს ქლებია; გაგრაშ იმ დღეს კუპილ-
საოცრად ლამაზი იყო. მე და ჩემმა-
ნებობარმა გთაჭმილი არა გადა-
ცილდა, მაგრავ და დამარცხე

ს პირველი მდგრანი 1938-1951 წლებში, კანტონი ნეტორის ქ ჩარეკიანი გვამიბობის: მოსი დროს, 1944 წლის პირველში იგი სტალინთან აგრძელდა და მიუწვევით. შესულა თუ არა მისადებ თოახში, დაუნახავს, სტალინის პირისი რა მარტინი გუბინგა იგი ზის და სტალინის კუპრათ მუშაობა შეუძლიერებელი უსტადედა ჩარეკვანი რომ შეუცნოა, შეცდუნებულ და საუბარის სხვა თემაზე გადაუტარია. აშეარა იყო, სტალინის დასკარებულ რაღა მოკრის ხუმშეჩვენა. სტალინის, ცხადია გაუჭირდებოდა ტყაუილ-მართლა ამ ბების მიმტან-მოტანათაგან სწორი ინგორუმაცა მიეღო, მიავა სამოსოს როცა გაშემდი სუჯურის მიუსხლეს კანდიდ ჩარეკვანი ხუმშეჩვენის გვარ ძალი მოხველობა, პანდის საყვადული რით უთევდოს, სტალინის რა უთხარ დასკარებულ და ას უჩინო იმ კაცების მისახლეობა და სამოსოს ამ გირეშმაჟული ხუმრობისათვის, ა სტალინის მინიც რატომ არ უთხარ იქნებ იმიტომ, რომ ქართველები ვა როლუა მოერთონისხმოვანი ხალხ ვართ, რაც ბევრის მიმტანა და ბევრის მიტევება შეგვიძლია. არა და ჩვენ ხომ ვიცით, საცოლავ რუსებ ჩვენ მართლაც ჩამორჩენილი ვკვლე ვართ, და თავისაწყობა ხალხად არ ში ვაჩინიართ, იმიტომ სთვლონ თავიანთ თავის დიდ რუს ხალხად და უფროს ძმის უფლებებით უნაბესობ სარგებლობენ. ამ თავისალის დაინონდა ბა ხომ, ჩვენდა საუბელუროდ, ქართველმა სტალინიაც შეუწყო ხელი თუმცა სტალინის ქვერნდა მიზეზი ემ ლიქვიდულ რუსი ხალხის წინააღმდეგ. ... თუ როგორ შევავრდო ხუმშეჩვენისა კართველო, ამზე სულ ახლახის გამოქვეყნებული საქ. კ. ცე-ის ყოლი პირველი მდინარის ალექსანდრე მირცხულავის მოვინებებიც მოგვარდო რონებ. ა. მორცხულავის სულ რა დღინიერ თვე იმავეთა რესპუბლიკა კომპარტიის პირველი მდინარის პირველი მდინარის პირველი თუ სხვა რა მიზეზთ, ხუმშეოვა თავიღანა მტრულად იყო განწყობილი ქართველების მისახარ. ბერიას დაბატონირებულ ბევრი რამ მოჰყავს და მათ შორის თვით მისი, მირცხულავის განთვისებულება. მაშინ გაუქმდა ქართველი დივიზიებიც, მაშინ მოხდა ქართველ გენერალებისა და სხვა ქართველი გვლენინის სამხედრო მოლგაშენების ს მსახურილე დათხოვნა. გორები შე დებოლა რეინიგზის ახალი საღვარი ხუმშეჩვენის განკარგულებით შეჩერდ მისა შეიძლო დათხოვნა. გორები შე დებოლა რეინიგზის ახალი საღვარი ხუმშეჩვენის განკარგულებით შეჩერდ მისა შეიძლო დათხოვნა. ასეთი და

შესკებდღისას გაბრაზებული ხშირ ხშირად გაიძინოდა: ოქვენ, ქართველები, განებიგრებული ხართ, ამაშ ბუღაბაც გაწყობოდ ხელს, ამიტომ შეგიცვლია აღგომლდებარებობას, ჩრდილოებში მიგადანებოთ".

ქართველების ციმბირში გადასახლების იდეას ხრუშჩინვა დიდისა არაებრ ასა ამის განხორცილებებს არც გაუჭირდებოდა, უბრალი შემთხვევას რომ არ გადავერჩინით. ე ამბავი თვით ვ. პ. მევანანძეს ჰქონდომობრივი ზეპრად, კიბოგამტარად, რაიტის მუშავი წრები, სალაც მწრალი აფაკ ბატრაიეც ესწრებოდა, მან ქი მრავალათმიან მკითხველს აღმანან კანიოში "გამოვეყვანას ბუღა უცხოუკიერით გვიმონ: მევანანძეს ხრუშჩინვამ დაუგვევა და უზრა: საქართველოში მცხოვრები კავკ ლა ქართველი მომზადეთ ციმბირის გაღალასას ლაბლად. განკარგულებულების მზანა არის ჯარიც და გორგებიც. მევანანძე დააბანა. ისლა მოახერხა, რომ იხუმრა „მეტე რა, ცი პირიც საბჭოთა მიწაა და სალაც უდა გაგვასასლოთ, მაინც ქართველი ბარ დარჩებით". იმავე ლელი იმ მოცუკვში გაფრინდა და სახლში ეწვებოდა ხრუშჩინვს ცილვა კარგი, ახლო ნორისაბათ ჰქონდათ და სახლში მიეკუთხდოთ. არავითარმა ხევის მულის არ გასპირა, ნიკიტა სერგაის თავისას არ იშლიდა: „რამ შეგაშუა თა ასე, ციმბირშიც ცენტრალურ კომიტეტის მდივანი იქნებიო", ამშვედებოდა ხრუშჩინვი. ვასილ ბარაბას იძულებულა განდა დაერქეა, ცენტრისა ვარისონიდა და მუხლებზე მიაგვა და. ხმაურსე ხრუშჩინვის მეულინია პეტროვნა გამოიდა. მუვაბან ახლა ქალს შევვიდა, ჯვრებული რმე, ქართველებს ციმბირში გასახლდას გვიპირებოს. ნინო პეტროვნა აჩქარებდა მივიდა ხრუშჩინვან გაშლილი ხელით მოტლი ქალური ცლონის ლეჭა სახეში. აღრაგის ცენტრში წავლო ხელი და ტელეფონით მიიყვანა, დარეკე ახლავე უთხარი ვისაც საჭირო, რომ გახველი მოვალე იყავო და იხუმრე. საბღინეოებრო, ნიკიტა ხრუშჩინი, მეტროსამარშრუტით

ବେଳେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାଇଲା ଏହାରୁଦ୍ଧା
କୁନ୍ତ ଶାଖାରୁତ୍ସମ୍ଭବରୁ କାରିଗରୀ
ଦୀର୍ଘ ଶବ୍ଦାବ୍ଦୀରୁ ଆରିଗରୁଛା, ଆରିଯାରୁ
ଲେଣିନ୍‌ରୁ କେରିନ୍‌କାହିଁବେଳେ ଲାଇଲା ଏ
ଲାଗରଦିନ୍‌ରୁଥେବେଳେ, ଅବ୍ୟାକୁଳିବେଳେ ଏବଂ
ଶ୍ରୀରାମାଚ, ଶାଖାରୁତ୍ସମ୍ଭବରୁ
ପ୍ରତି ଏହି ଶ୍ରୀରାମାଚ ଶ୍ଵାସରୁ ପାଇଯାଇଲା
ଏହି ଶ୍ରୀରାମାଚ ନିର୍ବିର୍ଗିତାରୁ ହୋଇଲା
ବାହୀରେ ଏହି ଶ୍ରୀରାମାଚ ପାଇଲା ପାଇଲା
ଏହିବ୍ୟାନା
ଯାଏ ଶ୍ରୀ ପାରାନାଙ୍କାରୀରୁ, ପାଦରୀଙ୍କ ଗାନ୍ଧି
ଶବ୍ଦାବ୍ଦୀ, ଫାଇନାରୀରୁ କାରିଗରୀରୁଥିଲା, ତାହା
ପ୍ରେରଣରୁଥିଲା ଏବଂ କାରିଗରୀ କାହିଁବେଳେ
ନେଇ, ଯେତେ କେବଳିଥିଲା ନିଃବାଧିତାରୁ
କେବଳିଥିଲା କାରିଗରୀ ଏବଂ ଯେତେ କେବଳି
କେବଳିଥିଲା କାରିଗରୀ ଏବଂ ଯେତେ କେବଳି
କେବଳିଥିଲା

ჩემი მერაბი, ბუნებით თვინიერი ბავშვი იყო, უფროსების მიმართ დამჯერე და პატივისმცემელი. ოჯახში იგი სისტემატური მეთვალყურეობის ქვეშ იმყოფებოდა.

მამაჩემი, მერაბის ბაბუა, რომელიც განათლების დარგის ცნობილი მოღვაწე იყო, მერაბის სკოლიდან ყოველთვის სახეგაბრნებული ბრუნდებოდა. ბავშვობისას ის ყველა საგანს ერთნაირი ინტერესით სწავლობდა და ეს სისტემატური მეცადინეობა უდიდეს ინტერესს უქმნიდა სწავლისადმი.

დამით კლასგარეშე ლიტერატურას კითხულობდა, რომლის შერჩევას მისი გამზრდელი ბაბუა ხელმძღვანელობდა. მერაბი სპორტითაც იყო გატაცებული. დილით ყოველთვის ვარჯიშობდა. ფეხბურთსაც თამაშობდა ეზოს ბავშვებთან ერთად.

მახსოვს, ერთხელ, შესვენების დროს, სამსახურიდან ვპრუნდებოდი სახლში. ეზოდან შემომესმა ბავშვების ურიამული. ისინი ფეხბურთს თამაშობდნენ. შემოვედი ჭიშკარში. უეცრად აბსოლუტური სიჩუმე ჩამოვარდა. თამაში შეწყდა. როდესაც სახლში შევედი, მერაბი ყურებამდე განითლებული იჯდა როიალთან და უკრავდა. მაშინვე მივხვდი შეწყვეტილი სმაურის მიზეზს. თურმე მეეარეს (მერაბს) ჩემს დანახვაზე თამაში მიუტოვებია. რადგან პასუხისმგებლობა იგრძნო, მე მას ალარ გავუწყერი. მერვე კლასამდე მერაბი ყველაფერს გვიჯერებდა. ის პარალელურად მუსიკასა და უცხოენას სწავლობდა. შემდეგ კი მისი დამორჩილება უკვე ძალიან გვიჭირდა.

ბავშვობიდან მისი განუყრელი მეგობარი იყო ზვიად გამსახურდია, რომელიც მასთან ერთად სწავლობდა როგორც სკოლაში, ასევე ნიჭიერთა მუსიკალურ ათწლედში.

ზვიადი და მერაბი ქრისტესმიერი ძმები იყვნენ, ბატონი კონსტანტინეს. სულიერი შვილები...

ჩვენს ოჯახში ხშირად დადიოდა ქართული ენისა და ლიტერატურის მასნავლებელი ილია გეგეტკორი, რომელიც ზვიადისა და მერაბის კლასის დამრიგებელი იყო. ერთხელ, როდესაც შესვენებისას დავბრუნდი სახლში, მერაბი ყელშესვეული დამხვდა. მიზეზის კითხვაც ცერ მოვასრარი, რომ კლასის დამრიგებელი შემოვარდა და შეშფოთებულმა მკითხა: „სად არის მერაბი?“ მერაბი აქ არის, მაგრამ ყელი სტკივა — მივუგე მე. მან დამიჯერა და უკან გაბრუნდა. ცოტა ხნის შემდეგ სკოლიდან მივიღე გამოვცხადდი სკოლაში, საცელი. დანიშნულ დროზე გამოვცხადდი სკოლაში, სადაც დამსვდა ქალბატონი მირანდა გამსახურდია. მე მის გვერდით ჩამოვჰვექი და ვეითხე: — ხომ არ იცირა მოხდა, რაზე დაგვიბარეს?

— მეც არ ვიცი — მიპასუხა მან.

დაწყო კრება. სკოლის დირექტორმა ალნიშნა, რომ მოხდა გაუგონარი ამბავი, როდესაც მასნავლებელები კლასებში შევიწნენ, მათ იქ არცერთი ბავშვი არ დახვდათ... მშობლებიდან სიტყვით გამოვიდა ერთ-ერთი მონაცეს მამა — იურისტი რაზმაძე. მან თქვა: „მართალია, ჩვენი შვილები არ ამხელენ ვინ არიან ამ ამბის როგორიზე მირანდა, გადორამ მე აქ ახლოს ვმსახურობ და რომ გავიარე სკოლასთან, დავინახე ის ორი განუყრელი მეგობარი, ერთად იდგნენ და გაფაციცებით იყურებოდნენ სკოლისაკენ“. ამ სიტყვების ნარმოთების დროს იურისტმა რაზმაძე, მე და ქალბატონ მირანდას, გადმოგვხედა მრავლის რეტიველად. მშობლებმაც ყველამ ჩვენ შემოგვხედეს. ის კი განაგრძობდა „ჩვენ კი ვიცით ვინ არიან ორგანიზატორები, მაგრამ ბავშვები არ ტყდებიან, ჩვენ ვირ გავუწყებით, რადგან მათი მხრიდან ეს ერთგულებაა ერთმანეთისადმი. სკოლის ყველა მოსნავლის გაკვეთილებზე არგამოცხადება ხომ პროტესტის ნიშანია“. მერე ადგა ქართული ენის მასნავლებელი და თქვა: „ზვიადი და მერაბი ნიჭიერი, ნესიერი, ნაკითხი ბავშვებია. ამხანაგები მათ ყველაფერს უკარებენ. მშობლებმა მეტი ყურადღება უნდა გამოიჩინოთ ბავშვების მიმართ! მეტი კავშირი გმართებთ სკოლასთან!“

ნიჭიერთა ათწლედში სწავლის პერიოდში, მიუხედავად იმისა, რომ მუსიკის მასნავლებელი ყოველთვის კმაყოფილი იყო მერაბის მეცადინეობით, მაინც იირჩევდა რეპეტიტორის აყვანას. მე, რა თქმა უნდა, თანახმა ვიყავი, მაგრამ მერაბი კატეგორიული ნინა-ალმდეგი იყო „— დედა, მე შენ ზედმეტად ფულს არ გადაგახდევინო, კონსერვატორიაში შესვლის წინ ძლიერ დავითანხმე კონსულტანტის აყვანაზე. კონსულტანტად ავუყვანე პროფესორი გურევიჩი, რომელმაც ჩატარებული კონსულტანტიციებისთვის გასამრჯელო არ აიღო. „ფულს არავითარ შემთხვევაში არ ავიღებ, რადგან თქვენს შვილში ჩემს მომავალ მეგობარს ვხედავ“-ი.

მერაბს ყოველთვის ვებრალებოდი. მთხოვდა, რომ მხოლოდ უბრალო ტანსაცმელი და იაფფასიანი ფეხ-საცმელი მეყიდა მისთვის.

მერაბ კლასში იყო გადასული მერაბი, როდესაც

ზაფხულში სოხუმიდან ნერილი მომწერა: „მეტყდი მაღლობელი ვარ დედა შენი ყველაფრისათვის, მაგრამ ალბათ მუსიკას თავს დავანებებ და პოლიტიკურ მოღვაწეობას დავიწყებ“ მე, რა თქმა უნდა, თავზარი დამეცა. მეათე კლასში იყო მერაბი, როდესაც ზვიადთან და სხვა თანამოაზრებთან ერთად დააპატიმრეს. მათ ბრალად ედებოდათ ანტისაბჭოთა პროელა-მაციების შექმნა და გავრცელება.

იმ დროს, როცა ხმის ამოღებასაც ვერავინ ბედავდა, ზვიადისა და მერაბის საქციელი გმირობის ტოლიასი იყო. იმ დროიდან ინყება მათი თავგანენირული ბრძოლა საქართველოს თავისუფლებისათვის. დაპატიმრებიდან 5 თვის შემდეგ ისინი პირობითი საჯელით გაათავისუფლეს, როგორც არასრულნლოვანები. ამის შემდეგ მერაბმა ნარმატებით დაამთავრა მუსიკალური ათწლედი და კონსერვატორიაშიც ბრძინებულები.

1964 წლიდან ზვიადმა და მერაბმა სისტემატურად დაიწყეს რელიგიური და ფილოსოფიური მეცნიერების შესწავლა და ეკლესიაში სიარული. მაშინ ათეიზმით ისე იყო გამსტალული მთელი ქვეყანა, რომ ეს ყველას უკვირდა. ბევრი კიდევაც დასცინდა. გახსოვს, ერთხელ სამსახურში ვიჯერი და თავჩალუნული ვმუშაობდი, რომ შემომესმა ერთ-ერთი თანამშრომლის ხმა: „რუსი მორნმუნე ქალები ამბობენ, „მწერლის შვილი და მისი თეთრთმიანი ამხანაგი მთელი ლამედარიელი იყვნენ. ლეტისმშობლის ხატის ნინაშე და ლოცულობდნენ“. ბევრმა გაკვირვებითა და ირონიით გაიღიმა:

ამ პერიოდში მერაბის ბებიას (დედაჩემს) ფეხი მოტყდა და ლოგინად ჩავარდა. მერაბის დახმარების გარეშე ძალიან გამიტირდებოდა მისი მოვლა. ლამით, როცა ყველას გვეძინა (მერაბს კი, ლამე — სიმშვიდეში უყვარდა კითხვა), ბებიას იგი აქცევდა ყურადღებას. დედა თისწლინახდნახვარი ინვა ლოგინად. მერაბი გასზე გამუდმებით ზრუნავდა და საყვედურიც კი არ დასცენია, გვებუნებოდა: „ჩვენ რომ ბებიას ვუვლით, ამით დიდად პატივცემული ვართ მისგან“. აი, ასეთი ჭეშმარიტი ქრისტიანი იყო მერაბი. ჩვენ, რომ ბავშვები ქრისტიანულად აღვზარდოთ, სახარების ათი მცნება მაინც შევასწავლოთ სკოლებში, ისინი სიერთის, სათროების, სინმინდის, სიყვარულის, უფროსისადმი პატივისცემის სულისკვედებით ალიზრდებიან.

გახსოვს, ერთხელ, შუალამისას, უცნობმა მოგვიბრახუნა კაზხე: კარი მერაბმა გააღო, — ფსიქიატრიული საავადმყოფოდან გამოვიქეცი, ქრისტიანები არ ხართ, ერთ ლამე გამათენებინეთო“. ყვირობა იგი. მერაბი მაშინვე შემოუძლვა სახლში. დააპურა, ესაუბრა და მოასვენა. სულით ავადმყოფმა ერთი ლამის გათენება ბახენს სახლში.

— შენ მოელი დღე გასული ხარ სახლიდან, შვილო, მე კი ამ ავადმყოფთან მინებს დარჩენა, ძალიან ვნერვიულობა, არ გეცოდები? — ვუთხარი მერაბს.

— დედა, ნუ სცოდავ, იცი თუ არა, შენ, რომ სულით ავადმყოფი უფრო ახლო დამერთთან?

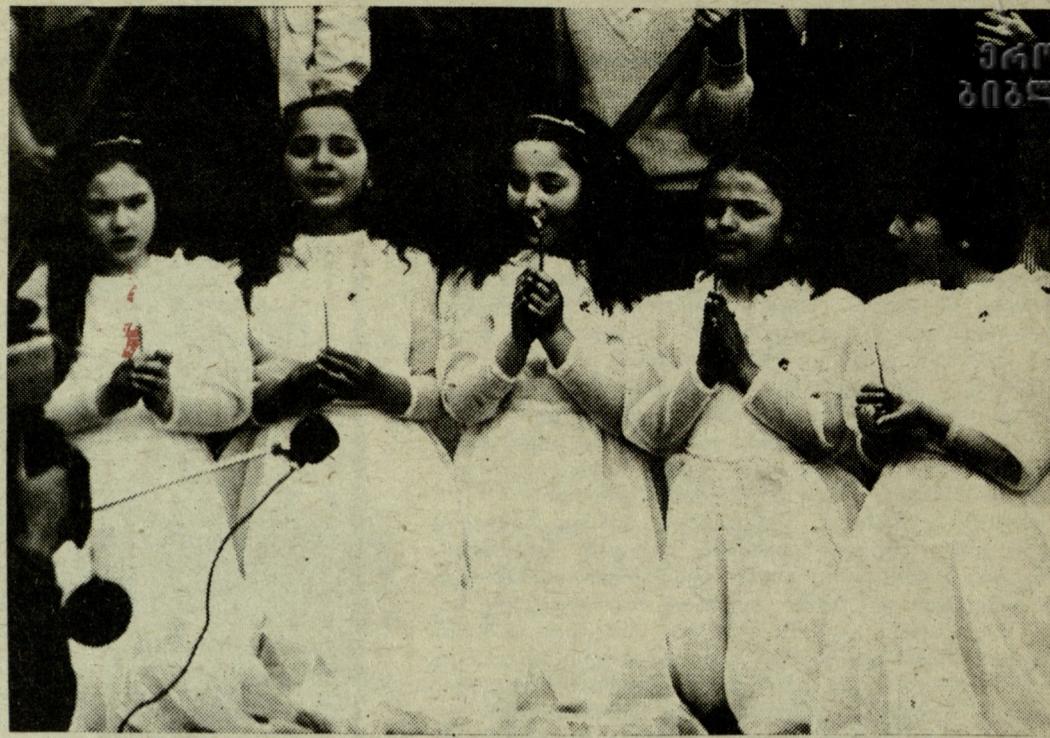
1978 წელს მერაბი ციმბირში გადასახლეს მხოლოდ იმისათვის, რომ ქართველი ერის თავისუფლებასა და საქართველოს დამოუკიდებლობას მოითხოვდა.

„უკვდავ საქმისათვის“ გადატანილი ბევრი გასაჭირისა და წვალების მიუხედავად, მერაბს არ დაუკარგავ შემოქმედებითი უნარი და შიმშილობის დროსაც კი პოემებს ნერდა. საქართველოში დაბრუნდა სრულიად მშვიდი, მხენე და, როგორც ყველობის, საკუთარ თავში დარწმუნებული.

მერაბს ლვთის დიდი სიყვარული და რწმენა პერნდა. აღფრთოვანებული შეხვდა საქართველოში იპერიოდის ლვთისმშობლის ხატის ჩამოსვენებას. „კი არ დაიჩინა, მუხლებზე დაეცაო“ — ამბობდნენ თვითმხილველნი.

ბშირად მაგონდება მერაბის სიტყვები, რომელიც უნივერსიტეტში ნარმოულობაში: „ბევრი ეცადა ჩემი და ზვიადის მეგონდებითი უნარი და შიმშილობის დროსაც კი პოემებს ნერდა. საქართველოში დაბრუნდა სრულიად მშვიდი, მხენე და, როგორც ყველობის, საკუთარ თავში დარწმუნებული.

დღეს ქართველები მხარში უნდა ამოუდგნენ ერ

„როდის აღსდგება სამშობლო ჩვენი,
და დაბრუნდება კვლავ სილაგაზე
თავისუფლების და აღმაცხოვის...“

64 ავრეართობით

არ შემძლია ჩემი გულისტყვილი
არ გამოიტევა იმასთან დაკავშირე-
ბოთ, რომ ჩენი სახელოვანი ინტე-
ლიგენციის წარმომადგენლოთა ურთი-
ნაწილი მწვავედ განიცდის პროცესს,
რომელსაც მე პირადი „განწმინ-
დას“ დაუკავშირდი.

— ამ სათაურით გამოიკენებულმა
კულიკაციამ ცალხასა შეცავება რო-
დი დაიმსახურა. არც იყო მოხალო-
დებული და ეს ცუდი როგორ ტეტია,
მიზნად მიგნებული და ნათელი იყო
სამოლოო მისინი, რომ ბევრ ჩევრა-
ვანს დაბრულობა დარტყო, რაც თა-
ვისებული აისახ კიდეც პრესაში.
მრავალი ურთიერთგამომრიცხავი გა-
მონათევამი კიდევ უფრო მეტად აღ-
ვიკიდა მითხველთა ინტერესს და
არც ქამა ურთია.

მე პირადა ცოტა სხვავარად
შევხედ, აღმართ, მწერლის გულის-
ტყივილი და მაშინვე ილიას სამრეკ-
ლოდან დანახული სინამდვილის ასო-
ციაცია აღმერა. ამ, მე ვიტურდი
მეტად რჩმა და კეთილმოსურნების
პოზიციიდან დანახულმა რეალობაშ
კიდევ უფრო მეტად დამარტინა,
რომ კაცთავის უზენაესია სიყვარუ-
ლი ცრისა და მოყვასისაბმი, საშიძ-
ლოსამი, რომელსაც მისი მომავალი
თავისუფლებისა და დამოუკიდებულ-
ბისათვის წინაშედებული და მაგალ-
იანიანი ბრძოლის პირობებში უ-
სურდ ჭალუძეს ნანატრ შედეგების
მოხლოება. სოდონ ბრძოლა, თავის
მხრი, ნიადაგ ხნის წერტილი და
ფრთხ-დამბაქების ბათქა-ბურთს რო-
დნ ნიშნავს! არა და ვალდებული
ვართ უფრო ღრმად ჩავხედოთ ჩერ-
ი ბერული ისტორიის ანალებში
და უკველვარი მიყიდვ-მყიდვის
გარეშე ვთქვათ მართალი, რამეთუ
სიმართლე სიმართლე და მას არავი-
თო უცრუმარილი არ ესაჭირება.
იგი ისევე უნდ მივიღოთ, როგორიც
არის თავად. მე, მაგალითად, არ
მესმის, რატომ უნდა ჩითვალოს ზე-
შობენებული მულიკაციის ზოგ-
ერთი პასუხისმგებელისათვის თავდა-
დებულ მოღვაწეთა ლანდლა-გინება-
კულება-აონებად. პირიქით, კოტე

მარგანიშვილის, როგორც დიდი გაქა-
ნების შეონე თეატრალურ მოღვაწე-
სელოვანს ახასიათებს მთაქლდება
პრესინგალება და არასიათებს მოხდე-
ბა მის მართლაც კოლიათური ლე-
ტლის დაკინინება, მაგრამ განა ასე
მარტივად და ცალხასაც უნდა შეფას-
დეს გ. პეტრიაშვილის გულისტყივი-
ლი, განსახებული მის დიდებულ
ჟულიაკიაში ცვლა ქართველისათ-
ვის სათავეანებელ მშობლიურ ჩანს-
თან მიმართებაში? ვფიქრობ, არ ვი-
წებით მართალი უცლავერია ისე
მარტივად და უბრალოდ აღვიკვათ,
როგორიცაც დღემდე ვაკეთებდით,
როცა არც დორ და არც ინტერესი
გაქონდა ჩევნად სუბრეტულოდ მასუ-
ლიშვილის პოზიციიდან შეგვერდა
სინამდვილისათვის. მაღლობა დმრეთს,
ეს დღე დავიდება და მოდით, ნუ
უცვაშინება თუნდაც მწარე, მაგრამ
მაინც მიმდებული სიმართლე, ზედ-
მიშვნით ზუსტად ამსახველი სავა-
ლობო სინამდვილისა. ამით მხო-
ლოდ გამდინდებით, უფრო უზრა-
ლებელიანი და მზერაგამაცილებულ-
ნი ვიწებით ჩენი ტრის, ჩენი დე-
დაგინის საღარავოშე, ნურავინ იფიქ-
რებს, რომ თითქოს სხვადასხვა
იყოს მაშილის თავისუფლების შე-
გრძნება და მშობლიური ქართული
ენის სიმინდისათვის მუხლისაუხერ-
ლი შრომა... არა, ვერ გავაზიარებ აზრს
იმის თაობაზე, რომ თითქოს
დავამიტორეთ დადებული მუხი-
კოსი, უცვლასათვის სათავეანებელი
ლიანა ისკამა, რომ თითქოს სამუ-
ლოდ ამოგმინებელ კოტე მარჯანი-
ცვილი და სანდრო ამეტეტო, რომ
თითქოს ქართველის ქართველის
რია და თითქოს აღრე დამვიდრე-
ბულ გამომათავავანებელ ღირებულ-
ბათა გადაფასების მწვავე პროცესს
თავდაყირა დამახო ცველა ჩენი სა-
ლოცვით. არა, ასე არ უნდა გვიკიდო.
პირიქით, არც ლიანა ისკამა, არც
კოტე მარჯანიცვილი და არც სანდრო
ამეტეტოს წეველი მუხლისაუხერ-
ლის მთვარი ინსპექტორი.

ქართული სულის უენომენზე ზრუ-
ნების შეონე თეატრალურ მოღვაწე-
სელოვანს ახასიათებს მთაქლდება
პრესინგალება და არასიათებს მოხდე-
ბა მის მართლაც კოლიათური ლე-
ტლის დაკინინება, მაგრამ განა ასე
მარტივად და ცალხასაც უნდა შეფას-
დეს გ. პეტრიაშვილის გულისტყივი-
ლი, განსახებული მის დიდებულ
ჟულიაკიაში ცვლა ქართველისათ-
ვის სათავეანებელ მშობლიურ ჩანს-
თან მიმართებაში? ვფიქრობ, არ ვი-
წებით მართალი უცლავერია ისე
მარტივად და უბრალოდ აღვიკვათ,
პირი თევდორე, ცოტნე, დემეტრე,
ხერხეულიძე ცხრა ძმა!

კომუნისტები

ჯ. ვირალია

ვინც კომუნისტის მანდატს ატარებს,
არც არის მეტის ლირის,
ის აღმართ გულში ავდარს ადარებს,
უყვარს ტყვია და სისხლი.

მამულო, აღმართ ღმერთს თუ ევედრე,

პარტიილებთს დღეს რომ არ წვავს:

ბერი თევდორე, ცოტნე, დემეტრე,

ხერხეულიძე ცხრა ძმა!

I

„უბრალო კეპი... უბრალო პალტო“...
გვერდით ნადევდა — ნახწავლი დამა,
„ის გადიოდა კრემლიდან მარტო“,
რომ ბავშებისთვის მოექლა მამა..
მილიონბით კაცი დახვრიტა.

არავინ იცის რისი გულისთვის,

მას უმდეროდა ბავშვი აკვიდან,

აი ახეთი მწამს კომუნისტი..

II

„უბრალო კეპი... უბრალო პალტო“...
გვერდით ნადევდა — ნახწავლი დამა,
„ის გადიოდა კრემლიდან მარტო“,
რომ ბავშებისთვის მოექლა მამა..
მილიონბით კაცი დახვრიტა.

არავინ იცის რისი გულისთვის,

მას უმდეროდა ბავშვი აკვიდან,

აი ახეთი მწამს კომუნისტი..

III

„სამშობლოს ბედი ბეწვზე ეკიდა“,
უცხებე იდგა და რუსეთს უცლიდა,
არ გამოუდგამ უცხებე კრემლიდან
და გამოვიდა ხალხის გულიდან...
მთელი ცხოვრება მკაცრად ანათა,
მშობელს მოკლავდა რუსის გულისთვის,
პოეტი იცი, მოკლა გალათად,
მართლებული მისამართი მარტინი..

მისამართი მარტინი მისამართი..

მისამართი მარტინი მისამართი..

მისამართი მარტინი მისამართი..

IV

ვინც კომუნისტის მანდატს ატარებს,
არც არის მეტის ლირის,
მალე იმათაც აღმართ გადარევს
კეპიან კაცის სისხლი..

„მაშ გაუზრუნოს მაგ წითელ მანდატს“

წითელ კაცას მხგავსად,

გულთან მიიღეთ, სული უბრერთ,

არ დაგეკარგოთ არსად..

„სარანგი“

ვასი
50 კაბ.

სარედაციო
კოლეგია